

CODI 22122 HISTÒRIA MEDIEVAL I (GRUP 3)

Prof: Fèlix RETAMERO SERRALVO

Programa

Europa (s.IV-XI).

1. Roma, un estat *antic*.
 - i. L'ordre de l'imperi: *pax* i moneda
 - ii. *Annona*, vaixells i exèrcits.
 - iii. Com desapareixen els estats *antics*: la fi de l'Imperi d'occident.
 - iv. L'imperi d'orient.
2. L'Església, un regne d'aquest món.
 - i. L'Imperi, cristià.
 - ii. La creació d'heretges.
 - iii. El control del sexe; la fixació de les pautes de la reproducció humana.
 - iv. La constitució de dinasties i les fixacions cronològiques; el gènere de les cròniques (s.V-VII).
 - v. El cas del bisbe enamorat i el del que comptava porcs.
3. Després de l'Imperi: els nous estats a Europa occidental (s.VI-IX).
 - i. Les migracions 'bàrbares'. El cas dels gots.
 - ii. De l'autoritat al poder. Què era un *regnum*?
 - iii. De com el *rex francorum* convertia els pans en diners.
4. Després de l'Imperi: produccions pageses i intercanvis a Europa occidental.
 - i. Els *emporium* altmedievals. Les monedes àrabs a Escandinàvia. La tesi de Pirenne.
 - ii. Pràctiques agràries i alimentació pagesa abans dels feudals
5. Islam, albergínies, àrabs i berbers a la Península ibèrica (VIII-X).
 - i. Muhammad, l'enviat de Déu. La constitució de l'estat islàmic.
 - ii. Al-Andalus, uns estats que es feien i es desfeien.
 - iii. Al-Andalus: la migració pagesa àrab i berber. La transmissió de coneixements d'est a oest.
6. La fi de les societats *antigues* a Europa occidental: l'ordre feudal (IX-XI)
 - i. És concebible la 'transició'?
 - ii. La nova disciplina del treball pagès: la renda.
 - iii. Esglésies, monestirs i castells: concentrar i controlar gent, camps, grans i bestiar.
 - iv. La ràpida i reeixida expansió feudal. El cas dels normands.
 - v. Bobastro, Mahdīya, Zawīla. El vespre de les croades.

Bibliografia recomanada

- AA.VV., 1984, *Estructuras feudales y feudalismo en el mundo mediterráneo (siglos X-XIII)*, Crítica, Barcelona.
- M. BARCELÓ, 1995, “Crear, disciplinar y dirigir el desorden. La renta feudal y el control del proceso de trabajo campesino: una propuesta sobre su articulación”, *Taller d'història*, 6: 61-72.
- M. BARCELÓ, H. KIRCHNER, JM. LLURÓ, R. MARTÍ, J.M. TORRES, 1988, *Arqueología medieval. En las afueras del ‘medievalismo’*, Crítica, Barcelona.
- R. BARTLETT, 1993, *The Making of Europe. Conquest, Colonization and Cultural Change 950-1350*, Penguin Books, London.
- M. BLOCH, 1939, *La société féodale*, París (hi ha traducció castellana a Akal).
- P. BROWN, 1991, *El mundo en la Antigüedad tardía. De Marco Aurelio a Mahoma*, Taurus.
- A. CAMERON, 1993, *The Later Roman Empire*, Fontana Press, Londres (hi ha una traducció castellana a Crítica).
- J.-P. DEVROEY, 1990, “La céréaliculture dans le monde franc”, *L'ambiente vegetale nell'Alto Medioevo. XXXVII Settimane del CISAM*, Spoleto: 221-253.
- J.-L. FLANDRIN, 1983, *Un temps pour embrasser. Aux origines de la morale sexuelle occidentale (VIe-XIe siècle)*, Éditions du Seuil, Paris.
- W.H.C. FREND, 1976, *Religion Popular and Unpopular in the Early Christian Centuries*, Variorum Reprints.
- W. GOFFART, 1974, *Caput and colonate: towards a history of Late Roman taxation*, Toronto.
- P. GUICHARD, 1976, *Al-Andalus. Estructura antropològica de una sociedad islámica en occidente*, Barcelona (reditada el 1995 per la Universitat de Granada).
- M. HENDY, 1993, “From Antiquity to the Middle Ages: Economic and Monetary Aspects of the Transition”, *De la Antigüedad al Medievo. Siglos IV-VIII*, Fundación Sánchez-Albornoz, Madrid: 323-360.
- R. HODGES & D. WHITEHOUSE, 1983, *Mohammed, Charlemagne & the Origins of Europe*, Cornell University Press, Nova York.
- Y. LACOSTE, 1971, *El nacimiento del tercer mundo: Ibn Jaldún*, Península, Barcelona (hi ha una reedició recent).
- M. RODINSON, 1974, Mahoma. El nacimiento del mundo islámico, Biblioteca Era, Mèxic.

P. TOUBERT, 1990, *Castillos, señores y campesinos en la Italia medieval*, Crítica, Barcelona.

W. WATSON, 1983, *Agricultural innovation in the early Islamic world*, Cambridge University Press (hi ha una traducció castellana publicada recentment per la Universitat de Granada).

CH. WICKHAM, 1989, “La otra transición: del mundo antiguo al feudalismo”, *Studia Historica*: 7-35.

CODI 22122 HISTÒRIA MEDIEVAL I (Grup 2)

Prof. Ramon MARTÍ CASTELLÓ

Programa

1. Organització i desmembrament de l'Imperi Cristià.

- 1.1. Organització territorial antiga.
- 1.2. Transformacions institucionals del Baix Imperi.
- 1.3. Les noves cúries eclesiàstiques.
- 1.4. Invasors i envaïts.

2. Construcció i destrucció dels imperis germànics.

- 2.1. Caporals, eclesiàstics i rendistes a la redistribució del poder.
- 2.2. Formació i organització dels nous estats.
- 2.3. Fixació d'ortodòxies cristianes i dels principis teocràtics.
- 2.4. Evolució econòmica, social i institucional. El col.lapse.

3. Imperis tributaris orientals.

- 3.1. Bizantins i sassànides. El manteniment de la tradició.
- 3.2. Formació i expansió de l'Islam.
- 3.3. La formació d'al-Andalus, una societat islàmica a Occident.
- 3.4. Difusió de ciències i tècniques orientals.

4. Concreció del feudalisme a Europa.

- 4.1. Tradicions jurídiques, feudalisme i feudalitat.
- 4.2. Ordenament carolingi i actuació comtal.
- 4.3. Concreció dels principats territorials.
- 4.4. L'Església i l'ordenament aloer.

5. Arqueologia de la Transició: poder, agricultura i poblament.

- 5.1. Ciutats i *villae* antigues: organització i distribució del poblament.
- 5.2. Vells i nous establiments a l'època germànica.
- 5.3. El vilatge pagès: ruptura de la tradició a Occident.
- 5.4. Castells i esglésies: nou fonament del poder feudal.

Avaluació

Consta d'una única prova escrita on cal respondre tres qüestions relatives als continguts docents del curs, a més d'una breu síntesi d'una lectura recomanada.

Bibliografia bàsica recomanada

- CHASTAGNOL, André: *Le Bas Empire, l'évolution politique, sociale et économique du monde romain (284-363)*, Paris 1982.
- AA.DD.: *De Constantino a Carlomagno. Disidentes, heterodoxos, marginados*, Universidad de Cádiz, Cádiz 1993.
- KING, P.D.: *Derecho y sociedad en el reino visigodo*, Alianza Ed., Madrid 1981.
- BARBERO, A.; VIGIL, M.: *La formación del feudalismo en la Península Ibérica*, Editorial Crítica, Barcelona 1978.
- BARBERO, Abilio: *La sociedad visigoda y su entorno histórico*, Siglo XXI, Madrid 1992.
- FONTAINE, Jacques (ed.): *L'Europe héritière de l'Espagne wisigothique*, Madrid 1992.
- SHABAN, M.A.: *Historia del Islam*, Guadarrama, Madrid 1976.
- MANTRAN, R.: *La expansión musulmana*, Nueva Clio, Barcelona 1982.
- AA.DD.: *Historia General de África. III. África entre los siglos VII y XI*, Tecnos / Unesco, Madrid 1992.
- CHALMETA, Pedro: *Invasión e islamización*, Editorial Mapfre, Madrid 1994.
- GUICHARD, Pierre: *Al-Andalus. Estructura antropológica de una sociedad islámica en occidente*, Barcelona 1976.
- HALPHEN, Louis: *Charlemagne et l'Empire Carolingien*, Paris 1947 (traducció castellana, Akal).
- TOUBERT, Pierre: *Castillos, señores y campesinos en la Italia medieval*, Ed. Crítica, Barcelona 1990.
- BONNASSIE, Pierre: *Del esclavismo al feudalismo en Europa occidental*, Ed. Crítica, Barcelona 1992.